

Amelia Riis' prosessfullmektig strupes med rettergangsbøter:

Djevelens advokat

Herman Berges kamp for Amelia Riis har skaffet ham mektige uvenner i juslauget. Nå renner rettergangsbøtene inn.

Advokatfullmektig Herman Berge fremmet nylig en habilitetsinnsigelse mot Oslo Skiftritt i Amelia Riis-saken. Borgarting Lagmannsrett svarte med rettergangsbøter.

At en unik dom fra Oslo Tingrett stadfester at tidligere justitiarius Nils B. Høhle handlet rettsstridig da han tilbød regjeringsadvokaten å "punktere" Riis' sak mot Oslo Skiffterett, og at denne dommen deretter førte til at staten, på vegne av Oslo Skiffterett, i fjor inngikk et rekordforlik med Amelia og Einar Riis på 55 millioner kroner, rokker ikke førstelagmann Nils Erik Lie. Han presiserer at boten skyldes Berges utilbørlige beskrivelse av tidligere justitiarius Anne Cathrine Frøstrups håndtering av dødsboet.

– Berge har fått en rettergangsbøte for beskrivelsen av en dommer. Denne er såpass graverende, og de argumentene som er fremført, kunne vært gjort uten slike uttrykk, sier Lie.

I dommen skriver Lie om "slike uttrykk": "Særlig alvorlig er det å bli beskyldt for partiskhet og forskjellsbehandling og for 'en kronisk gjennomtrengende uvilje til å løse saken på en rettfærdig måte'. En nyutdannet jurist burde vite bedre enn å uttrykke seg slik".

– 30 års mishandling

Advokatfullmektig Herman Berge har arbeidet utrettelig med den betente Amelia Riis-saken fra studentdagene i 1997. Det skaffet ham tidlig mange uvenner (se egen boks). Og med en formuleringsevne som ligger nærmere pressens enn juslaugets, har listen senere fortsatt å vokse.

Berge er blitt jussens provokatør og urokråke – kort sagt en djevelens advokat. Han kan likevel ikke fatte at hans samfunnskritiske, juridiske virke skulle kunne avskjære ham fra en arena å kjempe på.

– I så fall kan man undre seg over hva

PROVOKATØR: – Det at jeg representerer Amelia og Einar Riis er nok provoserende i seg selv for svært mange, sier advokatfullmektig Herman Berge.

slags arena man kjemper på, sier Berge, som er svært frustrert over boten fra Borgarting Lagmannsrett.

– Hvis ikke Skifterettens 30 år lange mishandling – deriblant personhets – av ekteparet Riis tilsier inhabilitet, så skulle jeg like å vite hva som er ment med prosesslovens habilitetsregler.

Berge har på bakgrunn av klientenes bunnløse mistillit til Oslo Skifterett bedt Borgarting Lagmannsrett om at utlodningen av restene etter Amelia Riis' mor, Dagny Olsens dødsbo eventuelt gjøres annet steds fra. For måten han formulerte innsigelsen på, er han altså bøtelagt med 3.000 kroner.

– Med denne rettergangsboten fratar dommeren meg muligheten til å forsvare mine klienter, sier Berge. – En rettergangsbot er ment for personer som ønsker å ødelegge for motparten og som har til hensikt å forpurre en rettferdig rettergang. Det har jeg aldri gjort. Mine intensjoner er det stikk motsatte. Jeg forsvarer min part, og alt jeg ber om, er å få behandlet en rettsvist i rettferdige omgivelser.

– Viss toleranseterskel

Førstelagmann Nils Erik Lie ved Borgarting Lagmannsrett medgir overfor Kapital at det svært sjelden gis rettergangsbotter.

– Vi må jo ha en viss toleranseterskel, så det skal mye til å få en rettergangsbot, sier Lie. – Og ingen advokat har noen gang grunn til å føle seg motarbeidet så lenge denne opererer innenfor gjeldende prosesslovgivning og advokatetikk, legger han til, uten å utdype hva han mener med "gjeldende prosesslovgivning".

Når det gjelder Berges rettergangsbot, så har Lie tildelt ham denne grunnet en graverende beskrivelse av en justitiarius.

– Det er den utilbørlige beskrivelsen av justitiarius Anne Cathrine Frøstrup det reageres på, og retten har nok et høyere beskyttelsesnivå når det gjelder dommere enn andre parter.

– *Hva om beskrivelsene for eksempel kunne dokumenteres gjennom opptak?*

– Jeg kjenner ikke bakgrunnen for beskrivelsene av Frøstrup, og har derfor ingen ting å tilføye. Og har man tatt opptak, så kan jo det foranledige ytterligere reaksjoner, sier Lie.

– *Hvis Oslo Skifterett ikke er inhabile i forhold til Riis, når er da Oslo Skifterett inhabile?*

– Det kan du ikke forvente å få noe svar på. Og i denne saken skal bare skifteretten fatte en avgjørelse om enkel utbetaling.

Lie understreker at en rettergangsbot generelt ikke vil påvirke utfallet av en sak.

– Man kan jo likevel vinne en sak selv

RIIS-SAKEN

I 1970 tok Oslo Skifterett Dagny Olsens dødsbo – primært en halvdel av rederiet Olsen & Ugelstad – under behandling.

Ekteparet Amelia og Einar Riis har hevdet at Oslo Skifterett urettmessig lot Amelias bror Kristoffer Olsen forvalte dødsboet til egen fordel. Blant annet kan Riis dokumentere at rederiets rettsstridig tillot DnC ta pant i Amelias del av arven, skipet "Sognefjell". Dette for å redde Hilmar Reksten fra konkurs under skipsfartskrisen på midten av 1970-tallet.

Februar 2001 ble Oslo Skifterett dømt for erstatningsbetinget uaktsom forvaltning av Dagny Olsens dødsbo, og to år senere utbetalte staten – på skifterettens vegne – 55 millioner kroner til ekteparet Riis.

om man får en rettergangsbot. Dette er forhold som ikke har noe med hverandre å gjøre.

Berge mener tildelingen av denne rettergangsboten tvert imot har mye å si for hans forsvar av ekteparet Riis.

– Det blir fryktelig vanskelig å forsvare mine klienter om jeg fratas muligheten til å forklare hvordan de – i dette tilfellet – er blitt mishandlet av Oslo Skifterett. Det å skulle trekke en sann beskrivelse av en dommers handling, fordi en annen dommer oppfatter denne som utilbørlig, ville jo være å falle klientene i ryggen. Og det gjør jeg naturligvis ikke.

Lie mener denne typen problemstillinger kan løses på en langt mer pragmatisk måte.

– God rådgivning er jo å gi råd som har rimelig grunn til å føre frem.

– Brudd på rettssikkerheten

Professor Carl August Fleischer ved Uni-

FOTO SCANPIX

– Dette er svært alvorlig. Førstelagmann Lies opptreden i Amelia Riis-saken er egnet til å svekke tilliten til Borgarting Lagmannsrett generelt.

Professor Carl August Fleischer

versitetet i Oslo reagerer sterkt på rettergangsboten tildelt Berge.

– Dette er svært alvorlig. Førstelagmann Lies opptreden i denne saken er egnet til å svekke tilliten til Borgarting Lagmannsrett generelt. Den kan også skade de av hans kollegaer som ikke har samme feilaktige holding til habilitetsspørsmål som Lie synes å ha, sier Fleischer.

Professoren understreker at det er svært eiendommelig å gi rettergangsbot nettopp i Amelia Riis-saken.

– Det er hevet over enhver tvil at man fra dommerhold har hatt en holdning ovenfor Amelia Riis som overhodet ikke kan aksepteres i en rettsstat. Dertil kommer ▶

– Retten har nok et høyere beskyttelsesnivå når det gjelder dommere enn andre parter.

Førstelagmann Nils Erik Lie, Borgarting Lagmannsrett

FOTO SCANPIX

◀ at Riis nettopp har vunnet en meget viktig sak mot staten for Oslo Skifteretts svik, sier Fleischer.

– Blant momentene i denne saken er det offentlig kjente "punkteringsbrev" fra justitiarius Hohle, der han fortalte regjeringsadvokaten at han i forbindelse med et forestående dommeroppdrag i lagmannsretten kunne benytte anledningen til å samtale med kollegaene for "å punktere Riis sak". Med dette førte altså Hohle selv sannhetsbevis for at Borgarting Lagmannsrett var en koseklubb.

Fleischer mener Berge må ha full anledning til å reise spørsmålet om ikke tilsvarende tendenser fremdeles gjør seg gjeldende – både i skifteretten og i lagmannsretten.

– At man nekter en advokat å ta opp slike spørsmål er et alvorlig brudd på rettsikkerheten. At man attpåtil straffer ham med rettergangsbot, går enda meget, meget lenger utover det som er akseptabelt.

Professor Edvard Vogt ved Det juridiske fakultet i Bergen er også svært overrasket over Lies begrunnelse for rettergangsboten.

– Det er uvanlig at det gis rettergangsbøter i Norge, og det høres ekstremt ut å få bot for å ha utformet en habilitetsinnstilling, sier Vogt, som mener førstelagmann Lie bør være særlig varsom nettopp fordi innsigelsen mot Oslo Skifterett kommer fra Einar og Amelia Riis.

– Det er jo ikke her tale om å "mistenkliggjøre" Oslo Skifterett. I innsigelsen henviser advokat Berge helt korrekt til en relevant dom som grunnlag for habilitetsinnsigelsen. Som antagelig det eneste klare tilfelle i norsk retts historie, foreligger det en rettskraftig dom i Oslo byrett som bygger på at den daværende justitiarius i Oslo Skifterett opptrådte rettsstridig. Denne dom rammer selvsagt indirekte Oslo Skifterett, og førstelagmann Lie burde ha erkjent at dette helt ekstraordinære forhold er en av de "særlige grunner" som etter loven krever en vurdering av habiliteten også til senere justitiarius i skifteretten.

Vogt mener at dette er en feilaktig idømt rettergangsbot, og at den representerer en fare for klientens rettsikkerhet.

– Boten bør påkjæres. Og om Høyesterett underkjenner denne, vil dette antagelig i neste omgang måtte gjøre iallfall førstelagmann Lie ugild i en videre behandling av Riis-saken, sier Vogt.

Advokatstøtte:

Flere advokater Kapital har vært i kontakt med reagerer også kraftig på rettergangsbøten. ▶

DØDSDOM FRA OLE LUND

"Jeg skal unnlåte å karakterisere artiklene nærmere, men jeg finner det utrolig at Stud. Jur. har latt artiklene trykke. Trøsten får være at det utvilsomt vil være artikkelforfatteren som både på kort og lang sikt vil være den skadelidende".

Høyesterettsadvokat Ole Lund la i et brev til Juristforeningen sommeren 1997 ikke skjul på hva han mente om justudent Herman Berges artikler "Makt og forakt – hånd i hånd" og "Skal vi stjele en supertanker?".

Og Lund var ikke den eneste som reagerte på Berges beskrivelse av hvordan flere høyesterettsadvokater, Norges Bank, staten ved Finansdepartementet, Oslo Skifterett, DnC, sjøfartens jussnestor Sjur Brækhus og mange, mange flere bidro til å frastjåle Amelia Riis hennes fars arv, bulktankeren Falkefjell.

Etter dette ble Berge "svartsladdet i det juridiske miljø", slik det ble formulert i et brev til ham fra andre involverte parter.

– Det er jo noe som heter at man ikke skal pisse i eget rede. Jeg har imidlertid aldri angret én dag på at jeg forlot det redet, sier Berge i dag.

Svartsladdingen ble imidlertid for sterk kost for Berges medstudenter. I et utdrag fra juristforeningens brev til alle fornærmede parter heter det:

"Artikkelforfatteren, som også er en av redaktørene, skrev begge artiklene uten å involvere noen andre i sine planer. Manus ble levert inn kvelden før siste nummer skulle gå i trykken uten at noen andre fikk tid til å gjennomlese dette. Det ble ikke engang levert inn til korrekturlesing ... Juristforeningen ønsker ved dette å ta sterk avstand fra artiklene og innholdet i dem. De fremsatte påstander har etter vår mening ingen grunn i virkeligheten og kan ikke være annet enn oppspinn ... Vi vil gjøre vårt ytterste for å gjenopprette den tilliten vi har tapt på dette ... Uansett kommer vi til å trykke et full-

stendig dementi, med unnskyldning til alle involverte parter. Vi er eventuelt åpne for at De kan forfatte et dementi som vi underskriver og trykker uavkortet".

Brevet er underskrevet av daværende formann Lars Berge Andersen, som paradoksalt nok i dag jobber for Wikborg Rein, som representerer Amelia Riis' bror og opprinnelige motpart, Kristoffer Olsen jr.

Herman Berge lot seg imidlertid aldri stoppe, og med professor Carl August Fleischer som veileder avsluttet han sin juridiske avhandling om forhold tilknyttet Amelia Riis-saken høsten 2001. En svært betent sak, ifølge Fleischer:

– Amalie Riis-saken i seg selv og de krefte Herman Berge satte i sving da han startet å arbeide med saken, viser jo at dette er det juridiske miljøets Finance Credit, sier Fleischer.

Delvis belønning for strevet fikk Berge til slutt da Justisdepartementet i fjor på vegne av Oslo Skifterett inngikk et 55-millioner kroners forlik med ekteparet Riis for skifterettens håndtering av morens dødsbo.

Men advokatfullmektigen er langt fra målet, og understreker at forliket med staten kun gjelder saken mot skifteretten. Han mener statens innrømmelser ovenfor Strasbourg om at de trenerte saken i flere tiår, åpner for større erstatninger.

– Det er galt når staten forpurrer en rettferdig rettergang. Når staten nå har innrømmet trenering av saken i årevis, så gjenstår det egentlig kun for Strasbourg å utmåle erstatning, sier Berge.

Regjeringsadvokatens argumentasjon om at staten allerede har forliket med ekteparet Riis, liker han mindre dårlig.

– Dette lukter det igjen statlig prosessbedrageri av. Det fremgår ikke bare klart fra forliket at spørsmålet er holdt utenfor, vi har også brev fra justisminister Odd Einar Dørum i forkant av forliket der han understreker at eventuelle krenkelsener og erstatning i forbindelse med disse skal holdes utenfor.

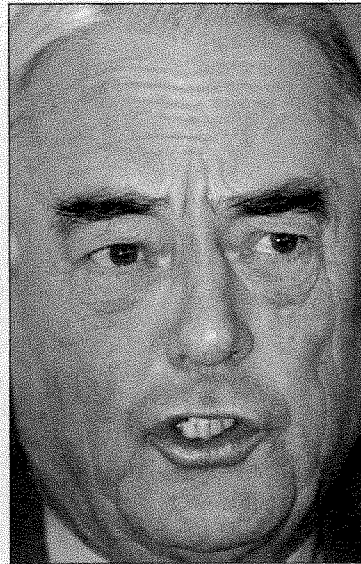

FOTO: SCANPIX

"Trøsten får være at det utvilsomt vil være artikkelforfatteren som både på kort og lang sikt vil være den skadelidende".

BA-HR-nestor Ole Lund om Herman Berge i 1997

◀ – Dommere er ikke hellige kuer, og de må tåle at det settes spørsmålstejn ved deres habilitet, sier en kjent norsk advokat.

Han mener det er alvorlig dersom det opplevs slik at dommere gir rettergangsbøter for å stanse en advokat fra å fremme en sak.

– I så fall snakker vi om tjenesteforømmelse, og det tar seg selvsagt ikke pent ut, sier han.

Advokat Sigurd Klomsæt, som avdekket et justismord i "Birgitte Tengs-saken", hvor han vant fram mot den norske stat i Strasbourg, mener det er en fare for rettsikkerheten hvis dommere ikke tillater habilitetsinnsigelse.

– Jeg har aldri hørt om at en advokat har fått rettergangsbøte for å hevde at en dommer ikke er habil. Her skal jo listen være svært høy, sier Klomsæt. – Ekstra oppsiktsvekkende er det at Herman Berge får bøten for å hevde at Oslo Skifterett ikke er habile i Riis-saken. Jeg regner jo med at den som ga rettergangsbøten, er klar over at en dommer i Oslo Skifterett er dømt for erstatningsbetinget uaktsom oppreden i Riis-saken. Dette vitner om knebling av en advokat, og må ankes til høyere domstoler.

Førstelagmann Lie avviser at hans inngrepen i Riis-saken kan oppfattes som en obstruksjon av rettferdig rettergang.

– Dette synes jeg blir en litt vel metafysisk tilnærming, sier Lie.

Anket minuttet for sent?

Berge har nå påkjært rettergangsbøten til Høyesterett. Men et svarbrev fra førstelagmann Lie kan tyde på at det skjedde minuttet for sent. Der heter det:

"I den foreliggende telefax er det opplyst at den er sendt 14. april 2004 kl 00.00 fra nr ..., og navnet ... er angitt. Det kan etter dette reises spørsmål om hvorvidt telefaxen er avsendt innen fristens utløp. Jeg ber dem derfor redegjøre nærmere for omstendighetene omkring avsendelsen".

Lie avviser at han med dette bedriver regelrytteri.

– Nei, hold opp 'a! Jeg har bedt om en redegjørelse for tidspunkt, og det er ikke noe firkantet i det, sier Lie.

Heller ikke Berges argumentasjon om at andre advokater har unnsloppet med kraftsalver som "det trønderske rettssystem fremstår korrupt ... ved at de enkelte dommere åpenbart tror de tjener ære, berømmelse og karriere på å manipulere rettsprosessen" og "Tenke seg til at dere ble med på dette justismord, uten betenkelig-

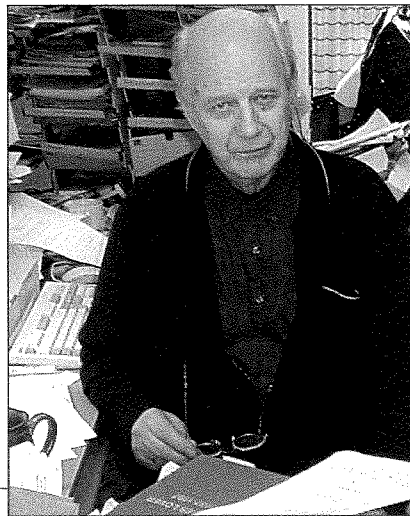

FOTO: SCANPIX

– Det er uvanlig at det gis rettergangsbøter i Norge, og det høres ekstremt ut å få bot for å ha utformet en habilitetsinnsigelse.

Professor Edvard Vogt

heter, og hvor jeg virkelig håper at dere får stå til ansvar for og blir degradert fra deres stillinger", har ført frem.

– Og det gir meg ingen følelse av at det er likhet for loven. Mine uttalelser om at "Frøstrup med sammenbitte tenner var nær ved å stange pannen i dommerbordet hver gang Riis åpnet munnen", har jeg selv observert, og det er heller ikke objektivt i nærheten av hva andre advokater har sluppet rettergangsbøte for å ha sagt.

Ny rettergangsbøte fra Lie

Berges rettergangsbøte i Riis-saken er imidlertid ikke unik. Heller ikke at en slik er idømt ham av førstelagmann Nils Erik Lie.

Berge er nemlig også dømt til å betale 10.000 kroner i bot for å ha fremmet en habilitetsinnsigelse mot sorenskriver Stein Husby i en sak han fører for Kongsberg tingrett. Vennlig hilsen Nils Erik Lie.

I Borgarting Lagmannsretts begrunnelse heter det blant annet: "Etter lagmannsrettens syn er det ikke tvilsomt at selv en overfladisk gjennomgang av rettskildematerialet om inhabilitet ville ha klagt gjort at en habilitetsinnsigelse som den foreliggende ikke ville ha muligheter for å føre frem ... For så vidt foreligger et kvalifisert klanderverdige forhold fra prosessfullmektigen, jf. Skoghøy: Rettergangsstraff. At klienten ønsker habilitetsinnsigelsen fremsatt, er ikke straffriende ... Boten settes passende til kr 10.000, subsidiært 10 dagers fengsel."

Også i dette tilfellet har Berge innklaget rettergangsbøten for Høyesterett.

– Det som er eiendommelig her, er at man

ikke vurderer om jeg forsettlig eller uaktsomt har fremmet habilitetsinnsigelsen. For svaret er at jeg har en meget aktverdig grunn for å reise en velbegrunnet og vel-dokumentert habilitetsinnsigelse, nemlig at klienten min overhodet ikke har tillit til Kongsberg Tingrett. Dette basert på den behandlingen han tidligere har fått fra skifteretten, forklarer Berge.

– Jeg har jo selvsagt ikke reist denne innsigelsen for å forpurre rettergangen eller for å håne noen. Men klient har ikke tillit til at han vil få en rettferdig rettergang i Kongsberg Tingrett, og jeg forstår ikke at jeg skal straffes for det.

Professor Carl August Fleischer har studert innholdet i denne saken. Han er ikke i tvil om at Lie

– igjen – begår et klart overtramp.

– Jeg har sett Lies avgjørelse om rettergangsbøte, og det er ingenting i det rettskildematerialet Lie viser til som på noen måte dokumenterer at habilitetsinnsigelsen er uholdbar eller til og med så uholdbar at den gir grunnlag for rettergangsbøte. For å ta standpunkt til dette må man vurdere faktum, og det virker det ikke som Lie har gjort.

Frykter bevillingen:

Foruten rettergangsbøtene fra Borgarting Lagmannsrett har Herman Berge nylig avverget én trussel om rettergangsbøte for deretter å ha fått en ny.

– I et tilfelle stevnet klienten og jeg en dommer fordi hun bevisst brøt det kontraktoriske prinsipp. Da hennes advokat ba lagmannsretten vurdere å ilegge meg en rettergangsbøte for å ha stevnet henne i ren sjikanehensikt, måtte vi dessverre trekke saken. Dette alene av frykt for at jeg senere skal bli hindret i å få advokatbevilling.

– Og at jeg nettopp har blitt truet med ny rettergangsbøte i en helt annet sak, gjør meg svært bekymret. Det føles som om det foregår en styrt kampanje mot meg.

Stan Stancheff, en av Berges mange klienter, er ikke i tvil om at advokatfullmektigen til slutt vil få sin bevilling.

– Herman Berge har vært ung, litt naiv, veldig modig og fremfor alt ordentlig i sin sakførsel. Det har jo gitt resultater, og i en ny tid med større åpenhet og vilje fra samfunnets side til å avsløre korrupsjon, så vil hans arbeid betale ytterligere for seg. Men nettopp det gjør ham også svært farlig for "the establishment", sier Stancheff.

Bjørn-Olav Jahr